

factotum

på svenska faktotum = manlig ensam tjänare, underordnad, person som gör allt möjligt, en allt i allo från latinets *fac* = gör! och *facere* = göra och *totum* = allt

Factotum (2003) har ett efterord skrivet av Ragnar Strömberg – om Charles Bukowski. De nyskrivna funderingarna och minnena kallar han för: Desperationens diversearbetare.

Här ett smakprov från sidan 207:
”Bukowskis prosa är en poets prosa, så oerhört lätt, så förrädisk lätt, att läsa. För under de korta, enkla meningarna som likt scenanvisningar med intill osynlighet små medel frammanar ett rum, ett ansikte, en rörelse, skymtar en väldig, bottenlös övergivenhet, som det sista, svaga ekot av ett pistolskott.”

I

Jag anlände till New Orleans i regnet klockan fem på morgonen. Jag satt och hängde en stund på busstationen men människorna gjorde mig deprimerad, så jag tog min väska och gick ut i regnet och började gå. Jag visste inte var det fanns några hyresrum, var fattigkvarteren låg.

Jag hade en väska av kartong som höll på att gå i bitar. Den hade en gång varit svart men den svarta beläggningen hade flagnat av och blottat den gula kartongen. Jag hade försökt lösa det där genom att gnida svart skokräm över den blottade kartongen. Medan jag gick där i regnet rann skokrämen och jag gned ovetande in svarta ränder på båda byxbenen medan jag skiftade väskan från hand till hand.

Nåja, det var en ny stad. Kanske skulle jag ha tur.

Det slutade regna och solen stack fram. Jag var i det svarta distriktet. Jag gick långsamt gatan fram.

– Hej där, din stackars vita skit!

Jag satte ner väskan. En ljus mulattbrud satt på trappan till ett hus och svängde med benen. Hon såg verkligen bra ut.

– Hej, din stackars vita skit!

Jag sa inget. Jag bara stod där och tittade på henne.

– Vad sägs om ett knull, din stackars vita skit?

Hon skrattade åt mig. Hon höll benen högt i kors och hon sparkade med fötterna, hon hade fina ben, höga klackar, och hon sparkade med benen och skrat-tade. Jag plockade upp väskan och började närma mig henne uppför gången. Medan jag gjorde det la jag märke till att en sidogardin i ett fönster till vänster om mig rörde sig bara en liten aning. Jag såg en svart mans ansikte. Han såg ut som Jersey Joe Walcott. Jag backade nerför gången till trottoaren. Hennes skratt följde mig längs gatan.

2

Jag befann mig i ett rum på andra våningen mittemot en bar. Baren kallades The Gangplank Café. Från mitt rum kunde jag se genom de öppna bardörrarna och in i baren. Det fanns en del grova ansikten i den där baren, en del intressanta ansikten. Jag stannade i mitt rum på kvällarna och drack vin och såg på ansiktena i baren medan mina pengar tog slut. På dagarna tog jag långa saktfärdiga promenader. Jag satt i timmar och stirrade på duvor. Jag åt bara ett mål mat om dagen så att pengarna skulle räcka längre. Jag hittade en skitig sylta med en skitig innehavare, men man fick en stadig frukost – pannkakor, havregrynsgröt, korn – för mycket lite.

3

Jag gick ut på gatan en dag, som vanligt och strosade omkring. Jag kände mig lycklig och avslappad. Solen var precis som den skulle. Mild och dämpad. Luften andades frid. Då jag närmade mig mitten av kvarteret stod en man där i dörren till en affär. Jag gick förbi.

– Hallå, DU DÄR!

Jag stannade och vände mig om.

– Vill du ha ett jobb?

Jag gick tillbaka till honom. Över axeln på honom kunde jag se ett stort mörkt rum. Där fanns ett långt bord med män och kvinnor som stod på båda sidor. De hade hammare med vilka de bultade på föremål framför sig. I dunklet såg föremålen ut som musslor. De luktade som musslor. Jag vände och fortsatte på min promenad nerför gatan. Jag kom ihåg hur min far brukade komma hem varje kväll och tala till min mor om sitt jobb. Talet om jobbet började när han kom in genom dörren, fortsatte sedan över middagsbordet och slutade i sovrummet där min far brukade skrika, ”Släck ljuset!”, klockan åtta, så att han kunde få sin vila och samla krafter till jobbet nästa dag. Det fanns inget annat samtalsämne utom jobbet. Nere på hörnan hejdades jag av en annan man.

– Hördu, min vän . . . började han.

– Ja? frågade jag.

– Hör du, jag är en veteran från första världskriget. Jag satte mitt liv på spel för det här landet, men ingen vill anställa mig, ingen vill ge mig ett jobb. Dom uppskattar inte vad jag har gjort. Jag är hungrig, ge mig en slant . . .

– Jag arbetar inte.

– Arbetar du inte?

– Det stämmer.

Jag gick min väg. Jag gick över gatan till andra sidan.

– *Du ljuger!* skrek han. *Du arbetar. Du har ett jobb!*

Några dagar senare letade jag efter ett.

Han var en man bakom ett skrivbord och hade hörapparat. Sladden löpte ner längs sidan av ansiktet och ner i skjortan där han dolde batteriet. Kontoret var mörkt och ombonat. Han var klädd i en sliten brun kostym med en skrynklig vit skjorta och en slips med nötta kanter. Han hette Heathercliff.

Jag hade sett annonsen i ortstidningen och stället låg nära mitt rum.

Söker ambitiös ung man med blick för framtiden. Erfarenh. ej nödv. Börja i packrummet och arbeta dig upp.

Jag väntade utanför med fem sex unga män, som alla försökte se ambitiösa ut. Vi hade fyllt i våra ansökningspapper och nu väntade vi. Jag var den siste att bli inropad.

– Mr Chinaski, vad fick er att lämna bangårdarna?

– Tja, jag ser ingen framtid vid järnvägen.

– Dom har bra fackföreningar, läkarvård och pension.

– I min ålder kan man nästan anse att pension är överflödig.

– Varför kom ni till New Orleans?

– Jag hade för många vänner i Los Angeles, vänner som jag tyckte hindrade min karriär. Jag ville åka någonstans där jag ostörd kunde koncentrera mig.

– Hur vet vi att ni kommer att stanna hos oss någon längre tid?

– Det är inte säkert att jag gör.

– Varför?

– I er annons uppgav ni att det fanns en framtid för

en ambitiös man. Om det inte finns någon framtid här, så måste jag ge mig av.

– Varför har ni inte rakat er? Har ni förlorat ett vad?

– Inte än.

– Inte än?

– Nej, jag slog vad med min värd om att jag kunde ro hem ett jobb på en enda dag, till och med utan att raka av det här skägget.

– Tack, det är bra. Vi hör av oss.

– Jag har ingen telefon.

– Det ordnar sig, mr Chinaski.

Jag gick därifrån och traskade hem till mitt rum. Jag gick nerför den smutsiga korridoren och tog ett varmt bad. Sedan klädde jag på mig igen och gick ut och skaffade en flaska vin. Jag kom tillbaka till rummet och satt vid fönstret och drack och såg på människorna i baren, såg på människorna som gick förbi. Jag drack långsamt och började fundera på att skaffa mig en revolver och göra det snabbt – utan alla tankar och allt prat. En fråga om mod. Jag undrade hur det var med mitt mod. Jag gjorde slut på flaskan och gick och la mig och sov. Omkring fyra på morgonen väcktes jag av en knackning på dörren. Det var en pojke från Western Union. Jag öppnade telegrammet:

MR H. CHINASKI, INSTÄLL ER

TILL ARBETET KL 8.00 I MORGON.

R M HEATHERCLIFF CO

5

Det var på distributionshuset hos ett tidskriftsförlag och vi stod vid packbordet och kollade beställningarna för att se att mängderna stämde med fakturorna.